

Slovenski dom

Stev. 6.

V Ljubljani, ponedeljek 9. januarja 1939.

Leto IV

K rojstnemu dnevnu naše kraljice Marije

Med svojimi najdražjimi obhaja danes naša vzvišena kraljica Marija svoj štiri-deseti rojstni dan. Kot mlada romunska princesa je prišla k nam. Ni nas še poznala, ob strani svojega visokega soproga, blagopokojnega kralja Aleksandra I. Zedinitelja, pa nas je spoznala v dno duše in nas vzljubila. Težke ure je morala prestati, kelih grenkosti je morala izpiti do dna, ko so ji v Marseillen zločinci ubili ljubljenežega moža. Bolečino je prenesla z vzvišenim dostojanstvom. Vsa se je iz svoje globoke žalosti zatekla edinemu, kar ji je bilo še ostalo: skrbi za svoje tri sinove kraljeviče in skrbi za naš narod. Pod njenim modrim vodstvom dorašča naš mladi kralj Peter II., ki bo že kmalu prevzel v roke krmilo naše velike, ponosne države. Njeno usmiljenja polno srce in njene dobre roke lajšajo bedo siromakom, sence hudega odstrajajo s trpečega naroda. Vsem nam velja njena ljubezen, vsem nam je najboljša mati. Slovenski narod pa ji še posebej pošilja svoje iskrene čestitke, saj tako pogosto prihaja med nas s svojimi kraljevskimi sinovi. Veliko dni je prebila med nami, naš narod jo je spoznal ob blizu in jo vzljubil. Z vdano ljubeznijo se je oklepa, najboljšo mater in najmodrejšo vladarico gleda v njej ter si želi ob njenem rojstnem dnevnu, da bi mu jo milostljivi Bog ohranil še dolgo, dolgo vrsto let, da bi bil deležen njene ljubezni in njene plemenite dobrote!

Čestitka bana dr. Natlačena za rojstni dan Nj. Vel. kraljice Marije

Ob priliki rojstnega dne Nj. Vel. kraljice Marije je poslan ban dravske banovine dr. Marko Natlačen maršalatu dvora brzojavno čestitko sledečo vsebine:

»Prosimo, da izvolite predložiti Nj. Vel. kraljici Mariji ob rojstnem dnevnu iskrene čestitke vsega prebivalstva dravske banovine in moje ter na najvišjem mestu tolmaitične izraze neomajne zvestobe Nj. Vel. kralju in domovini, obenem z najboljimi željami za srečo in napredek visokega kraljevskega doma.«

Knez namestnik v Romuniji

Belgrad, 9. januarja. AA. Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle je odpotoval v Romunijo, kjer se bo udeležil lova, ki ga njemu na čast prireja romunski kralj Karel. V spremstvu Nj. kr. Vis. kneza Pavla sta maršal dvora Boško Čolak Antič in adjutant Nj. Vel. kralja, polkovnik Slaviša Cesarič.

Zahvala dvora za božične čestitke

Belgrad, 9. januarja. AA. Za praznik Kristusovega rojstva in za novo leto so dobili Nj. Vel. kralj, Nj. Vel. kraljica Marija, Nj. Vis. knez namestnik in kraljevi dom čestitke od oseb in ustanov iz države in iz tujine. Po najvišjem nalogu je pisarni Nj. Vel. kralja čast zahvaliti se posameznikom in ustanovam za poslano čestitko in vsem, ki so se pri tej priložnosti vpisali v dvorne knjige. (Iz pisarne Nj. Vel. kralja).

Danes zjutraj je ban dr. Marko Natlačen brzojavno čestital predsedniku vlade dr. Milanu Stojadinoviču za njegovo krstno slavo Sv. Štefana.

„Francija naj se prilagodi evropskemu podnebjju“

Poluradno glasilo italijanske vlade zahteva od Francije priznanje italijanskih narodnih pravic

Rim, 9. januarja. AA. (DNB.) O priliki štiri-letnice podpisa Laval-Mussolinijevega sporazuma razpravlja znani časopis »Relazioni Internazionali« v obširnem članku o italijansko-francoskih odnosih v zadnjih štirih letih. V članku je posebno poudarjeno, da je Francija sovražnik italijanskega naroda. Dalje pravi članek, da je omenjeni sporazum v celoti priznal Italiji gotove pravice, kakor tudi njeno funkcijo glede ravnotežja v vsej Evropi ter pravice Italije v Abesiniji. Sporazum vsebuje tudi obveznost Francije, da v Evropi vodi politiko sodelovanja ter da se odpove politiki vojne, potem zvez in obkoljevanja. Pri tem pa so bile storjene nekatere pogoje. Nastale so zmotne iluzije. Časopis navaja zatem 13 točk, v katerih se kaže politika Francije, ki je v nasprotju s sporazumom. Med temi točkami je tudi poudarjeno, da se Francija upira nemškimi zahtevam v Evropi, dalje odobravanje sankcij, sklenitev zveze s sovjetsko Rusijo, ki je naperjena proti Nemčiji in Italiji in ki je v popolnem nasprotju s rimskim sporazumom. Tudi sporazumi generalnih štabov so bili naperjeni proti Italiji. »Relazioni Internazionali« omenja slednjič težave za priznanje italijanskega cesarstva, delo proti italijanski politiki v Španiji in umik španskih boljševikov.

Poleg navedenih 13 točk francoske politike italijanski časopis »Relazioni Internazionali« očita Franciji, da je neprestano kršila pravice Italijanov v Franciji in Tunisu, zatem favoriziranje italijanskih izseljencev v njihovem protitalijanskem boju, in nazadnje pogoste poskuse, da se Italiji prepreči svobodno gibanje v Srednji in Vzhodni Evropi. Ker so danes urejeni tudi italijansko-angleški odnosi

— piše omenjeni list — počiva Evropa na treh glavnih podpornih stebrih: na Italiji, Nemčiji in Angliji. Iz tega trikotja je Francija izključena in bo ostala izven njega vse dotlej, dokler ne bodo razčiščeni njeni računi z Italijo in dokler ne bo priznala in v celoti izpolnila vseh onih pravic Italiji, ki jih ima ta država od Francije v Evropi, v Sredozemskem morju in v Afriki. Francija bi si morala biti docela na čistem, da mora zadovoljiti naravnim pravicam Italije in to ali na podlagi rezultatov pogajanj ali s pomočjo orožja, ki naj prinese razčiščenje in rešitev vseh vprašanj. Podcenjevanje italijanske moči in njenega vojaškega aparata od strani Francije pomeni nevarno spekulacijo. Ta spekulacija bi se utegnila spremeniti v težko razočaranje. Italija se niti malo ne boji Francije, kajti italijanski narod je dobro oborožen ter pripravljen tudi duhovno, da nudi odpor. O tem more biti prav tako malo dvoma, kakor o dejstvu, da bo os Rim-Berlin začela takoj z delom. V primeru vojne se ne bo pojavil samo oboroženi blok, pač pa tudi duhovni blok, ki bi mogel zlomiti vsak odpor in premagati vse materialne težave s svojo odločnostjo in odpornostjo, ki je v zgodovini narodov edinstvena. Če Evropa želi živeti v miru, se mora ustanoviti nova Francija, ki bo bolj zrna in bolj pravična v svojih konservativnih zahtevah in v zadovoljstvu ter priznanju tujih zahtev. Z eno besedo: ustanoviti se mora Francija, ki bi se znala prilagoditi evropskemu podnebjju. Glede na nov red v Evropi mora Francija sama odločiti o svoji usodi. Če bo pogum zmagal nad strahom, tedaj bo v Evropi zavladal mir. V nasprotnem primeru gre Evropa v novo vojno.

Franco prodira v Kataloniji naprej

Poskus rdeče ofenzive na madridskem bojišču, da bi razbremenili Katalonijo, se je izjalovil

Salamanca, 9. jan. o. Vrhovno nacionalistično poveljstvo poroča, da so Francove čete odločno odbile napad rdečih na odseku Monterubio. Rdeči so prešli večkrat v napad, bili pa so vedno odbiti. Na odseku Valseillo in Penaroya je poskušal sovražnik napasti naše postojanke v hribih Sierra Drapera in Sierra Vejonera in je bil po hudem boju prisiljen na umik. Oddelek rdečih, kateremu je uspelo preiti se skozi Francovo bojno črto v hribu Sierra Monterubio, je bil popolnoma uničen. Tu so imeli rdeči ogromne izgube. V hribu Sierra du Medico je sovražnik zamen napad naše postojanke, bil je vedno z uspehom odbit ter je zapustil na bojišču veliko število mrtvih. Na katalonskem bojišču napredujejo naše čete na vseh odsekih in so zavzele večje število vasi v okolici Leride. Vse te vasi pa so na barbarski način uničene, bodisi z ognjem ali pa z dinamitom. Prebivalci, ki so srečno preostali rdeči teror, so bili tako navdušeni ob prihodu nacionalističnih čet, da so poljubljali Francove vojske in jim prirejali silne ovacije. V teku večeršnjega dneva so Fran-

cove čete zavzele naslednje vasi: Pradale, Belmont, Pennas, Cratellera, Boldu, Fuliara, Ibars, Urgel, Malbert, Limola, Belvis, Poel, Termes, Aren, Villa nueva de Prade in Albarka. Naše čete so ujele nad 1500 ujetnikov ter večjo količino vojnega materiala.

Nadalje poroča komunikacije, da so Francove čete prodrele v notranjost rdeče Španije večer za 12 km. V zračni bitki pa so nacionalistična letala sestrelila 4 republikanska letala. Novice, katere prinašajo rdeči z bojišča v Estremaduri, da republikanci napredujejo, so popolnoma neresnične. Res so tu republikanci poskušali z vsi sridstojno napadati, bili pa so vedno odbiti in so zapustili večje število mrtvih.

Saint Jean de Luz, 9. januar. a. AA. Republi-kansko poročilo trdi, da je ofenziva republikancev dosegla velik uspeh. Na cordoski fronti so republikanci zavzeli kraje Coronado in Granja, Torre-mosca, ter važne postojanke v tajonerskih gorah. Poročilo priznava, da imajo nacionalisti na katalonski fronti uspehe.

Novi spopadi na češkoslovaški-madžarski meji

Budimpešta, 9. jan. AA. MTI: Po informacijah, ki so prispele iz Ungvarja, so redne češke čete in neki ukrajinski oddelki v soboto ob 21. izvedli napad na madžarsko mejo nedaleč od Nagy Diejana. Na ta kraj so bila takoj poslana ojačenja. Ugotovljeno je bilo, da je napad izvršila skupina 200 vojakov in drugih oboroženih ljudi. Madžarske obmejne čete so napad odbile. Ko so se češke in ukrajinske skupine umaknile, so storile isto tudi madžarske čete, ki so jih tja poslali na pomoč. Takoj za tem dogodkom so se sestali člani češke in madžarske delegacije, da se prepričajo, kaj je na stvari. Kljub pogajanjem, ki so se začela, se še vedno ponekod sliši streljanje s češke strani. Na madžarski strani ni bilo žrtev, ni pa znano, če jih je bilo tudi na češki strani kaj.

Budimpešta, 9. jan. AA. MTI: Pri incidentu Nagy-Geovecu so Čehi bombardirali ta kraj z vžigalnimi granatami. Tri hiše so zgorele. Neki češki podporočnik je prišel čez demarkacijsko črto in so ga ranili na madžarskih tleh.

Praga, 9. jan. AA. DNB: Češkoslovaška vlada ponovno zavrača vse glasove tujega tiska o novih vpoklicih rezervistov v ČSR in o zbiranju čet na poljski in madžarski meji.

Kdo je kriv prvega spopada

Praga, 9. jan. AA. ČTK: poroča na podlagi uspehov preiskave o dogodkih pri Mukačevu tole: V vojaških krogih pravijo, da je 6. januarja prišlo do resnega streljanja na demarkacijski črti pri Mukačevu. S češke strani so streljali oddelki, ki pripadajo formaciji organizacije sog, na drugi strani pa manjši oddelki madžarskih vojakov in oborožene skupine civilistov. Pri spopadu sta obe strani na posameznih mestih prekoračili demarkacijske črte. Zvečer, ko so posredovali češkoslovaški in madžarski častniki, je streljanje ponehalo. Vojaštvo se je umaknilo na postojanke, ki jih je zavezovalo na demarkacijski črti pred začetkom streljanja. Mir je bil vzpostavljen. Po sporazumu, ki je bil dosežen med častniki, je mešana komisija začela večer z podrobno preiskavo o tem incidentu z namenom, da najde zadovoljivo osnovo za rešitev tega spora.

Czaky 20. januarja v Berlin

Budimpešta, 9. januarja. o. Madžarski vladni list poroča, da bo madžarski zunanji minister grof Czaky odšel 20. januarja v Berlin, nato pa v Rim. To potovanje zunanjega ministra v Berlin si raz-

lagajo, da je v zvezi z adnjim incidenti na madžarsko-češkoslovaški meji. aMadžarska si hoče predvsem pridobiti nemško naklonjenost, da bi nemška vlada posredovala pri češkoslovaški vladi, da bi se preprečili nadaljni incidenti in protimadžarska radijska propaganda na Dunaju in v ČSR.

Minister dr. Krek na Vrhniki

Ljubljana, 9. januarja.

Včeraj popoldne se je pripeljal minister za gradbe g. dr. Miha Krek z gospo v spremstvu narodnega poslanca g. Miloša Stareta na Vrhniko. G. ministra dr. Kreka je pozdravil industrijec in župan g. Ignacij Hren. G. minister dr. Krek je imel potem razgovor s somišljeniki in pa prijatelji JRZ.

Zvečer pa je g. minister dr. Krek s svojo gospo in v družbi poslanca g. Miloša Stareta prisostvoval spevoigrji »Pri treh mladenkah«, ki jo je priredilo vrhniško prosvetno društvo v svojem, nedavno zgrajenem Prosvetnem domu. Čim se je g. minister pokazal v dvorani, so ga navzoči gledalci pozdravili z navdušenimi vzkliki »živel minister dr. Krek«. Po končani predstavi se je g. minister dr. Krek z gospo in poslanca g. Milošem Staretom vrnil v Ljubljano.

Seji okrajnega odbora JRZ v Ljutomeru je prisostvoval g. minister Snoj

Včeraj dopoldne je bila v Ljutomeru konferenca okrajne organizacije JRZ za okraj Ljutomer. Konferenca se je udeležil minister brez listnice g. Franc Snoj, ki je navzočim predsednikom in podpredsednikom vseh krajevnih organizacij JRZ poročal o političnem položaju. Po njegovem govoru so navzoči zborovalci z dolgotrajnim ploskanjem in navdušenim vzklikanjem: »Živel voditelj slovenskega naroda! Živel dr. Korošec, živel ministar dr. Krek in Snoj!« izrazili svoje zaupanje in priznanje delu svojega voditelja dr. Korošca in ministrov dr. Kreka in Snoja.

Minister brez listnice g. Franc Snoj je bil kot kandidat na listi JRZ izvoljen za poslanca v Ljutomerskem okraju ter je dobil 6249 glasov, odnosno 88,34% vseh oddanih glasov, med tem ko je vsa opozicija dobila le 925 glasov, oziroma 11,66% vseh oddanih glasov.

Dvajset ur je bežal pod zemljo

Brigg, 8. januarja.

Pred dvema dneva so švicarske obmejne straže pri postaji Briggu, kjer se na švicarsko ozemlje steka dolgi Simplonski predor, bile priča dogodka, kakršnega v zgodovini tega predora še ni zapisanega. Stražniki, ki so zjutraj navsezgodaj prišli iz obmejnih utrd blizu predora, so nenadno zagledali napol zmešanega, do smrti izmučenega človeka, ki se je opotekal proti njim iz črnega žrela v predoru. Obлека neznanega tujca je bila vsa v cunjah, obličje čisto črno, lasje zmršeni in pogled zmeden. Krilil je z rokami in dajal od sebe čudne glasove, o katerih stražniki niso vedeli, ali izražajo obup ali veselje.

Nekaj korakov iz vhoda v predor se je neznanec zgrudil na železniški tir. Stražniki so hiteli k njemu, ga vzdignili ter skušali zvedeti, kaj je z njim in odkod prihaja. Videli so, da so njegovi čevlji brez podplata in da gre za možem krvava sled po snegu, ki so jo pušale njegove razrezane noge. Hodil je po goli koži, ker mu je čevlje uničilo ostro kamenje, s katerim je nasuto medtirje v predoru.

Odnegli so neznanca v stražnico in mu dali žganja, da si je malo opomogel. Potem se je v pretrganih besedah začel zahvaljevati in izražati svoje veselje, da je prišel srečno iz predora in čez mejo. Bil je begunec iz Italije, ki je skozi predor hotel priti v Švico. Začel je pripovedovati:

»Včeraj ponoči sem odšel iz Domodossola. Sklenil sem, da moram priti sem čez, naj me velja kar hoče. Vedel sem, da je meja tako zastražena, da ne bom ušel alpincem drugače, kakor če se mi posreči še podnevi priti v predor in potem peš skozen na vašo stran. Vsi drugi prehodi iz Italije v Švico so zdaj zastraženi, da bi niti podlasica ne mogla čez...«

Posrečilo se mi je priti v predor, ne da bi me bili naši obmejni stražniki zapazili. Ko sem bil v tunelu, sem videl, da sem pozabil vzeti s seboj — luč. Mislim, da je predor razsvetljen. Nisem dolgo premišljal, vedel sem, da nazaj ne morem in ne smem več. Krenil sem dalje in si tipaje iskal poti ob stenah predora. Padal sem, se opotekal, se zaletaval in spotikal. Tisočkrat sem si razbil kolena in komolce. Toda hoja sama ne bi bila nič proti strahu, kadar sem zaslišal, da drvi proti meni vlak. Ne vem, koliko vlakov sem srečal: deset, dvajset ali sto... Kadar sem zaslišal hrum drvečega stroja, sem planil k steni in se stiskal h kamenu. Vsako pot sem ves trd čakal, da me bo prišlo in strlo. Nič ne vem, kako dolgo sem bil pod zemljo. Vedel sem samo, da moram naprej, samo naprej... Včasih se mi je zazdelo, da sem se v strahu obrnil in da grem nazaj na italijansko stran... Ko se mi je začelo že blesti in sem rjovel od strahu, me je nenadno obsijala bleščača svetloba: bil sem pred izhodom. Nič nisem mislil na to, kje sem, samo da sem bil ven iz tega črnega pekla... Ko ste prišli k meni vi, sem videl, da sem v Švici, v svoji rojstni deželi, kamor nisem več smel...«

Švicarski stražniki so v nadaljnjem pogovoru zvedeli, da se neznanec piše Julij Bender, in da je bil v predoru dvajset ur. Dvajset ur, da je prehodil križev pot 19 km, kolikor je dolg Simplonski tunel...

Vesti 9. januarja

Novo vseučiliško četrti bo zgradila brazilska vlada v Rio de Janeiro. Vse stavbe bodo veljale okrog 200 milijonov dinarjev.

Nova madžarska politična organizacija »Madžarsko življenje«, ki je bila ustanovljena na pobudo predsednika vlade Imredivja, je že začela s svojim delom. Prvo veliko zborovanje je priredila v soboto v Budimpešti.

Pomanjkanje delovne sile v Nemčiji se vse bolj očitno kaže. Zato bo Nemčija sprejela letos veliko število inozemskih delavcev, pa ne samo za sezonska dela, temveč tudi za industrijo. V prvi vrsti bodo upoštevani italijanski delavci, pa tudi več tisoč jugoslovanskih delavcev bo našlo tamkaj delo.

Kriza belgijske vlade, ki traja že nekaj tednov zaradi sklepa vlade, da bo poslala svojega diplomatskega agenta v Burgos, se še ni rešila. Socialistična stranka, katere član je predsednik vlade Spaak, je namreč odločno proti rednim diplomatskim zvezam z nacionalistično Španijo.

Guverner angleške Narodne banke Montague Norman je včeraj odpotoval iz Berlina v Basel na konferenco mednarodne banke. V Berlinu se je Norman razgovarjal z guvernerjem nemške narodne banke dr. Schachtom in člani bančnega direktorija. Zanimivo pa je, da o konferenci ni bilo izdano nobeno uradno poročilo.

Ogromne mornariške manevre bodo imeli v Združenih državah proti koncu tega meseca na Atlantskem oceanu. Zaradi tega bo večina tihomorskega brodovja odpulila skozi Panamski prekop na atlantsko stran.

Italijansko mladino je za sv. Tri kralje obdaroval Mussolini. Mladina se je zbrala po krajevnih fašističnih domovih, kjer so ji razdelili darila. Samo v Rimu je dobilo okrog 200.000 otrok Mussolinijeva darila.

Vsi angleški listi poudarjajo sklep Chmaberlaina, da se bo na poti v Rim ustavil v Parizu, Pravi, da hoče angleški predsednik vlade s tem pokazati, da vlada med Veliko Britanijo in Francijo trdno prijateljstvo in prisrčno sodelovanje.

Več tisoč karpatsko ukrajinskih delavcev je dobilo zaposlitev v Nemčiji. Prvi transporti so že odšli, nakar bodo sledili še drugi.

Ljubljana od včera do danes

Prav za prav bi lahko pričeli s predvčerajšjo Ljubljano, kajti od sobote se že nismo nič pogovarjali z vami. Sobotni večer je potekel v znamenju raznih družinskih prireditvev in ker zdaj doma ob pustih zimskih večerih pri samih kartah, pri dominah, pri šahu in pri ljubeznem obiranju svoje ljubega bližnjega konec krajev od časa do časa tudi postane dolgčas, so bistro, zaslužka željne butice izmislile se neko družabno zabavo, ki svoje čase ni bila posebno v čisti ples. Tam se ljudje malo zavrteli, malo pojedli, še več pa popijali, ter se drugo jutro zapišejo med moralne mačkove. Lušno je že zvečer, zato pa je jutranji maček toliko grozotnejši in zopernejši zver. V soboto zvečer so bili v Ljubljani kar štirje plesi: dimnikarski, policijski, trgovski ples in športnega kluba Ljubljane. Povsod so ljudje rajali kar se je le dalo.

Včerajšnja nedelja je bilo solčno jasna, pa tudi ledeno mrzla. Prijatelji prirode in drčanja po belih vesinah so jo mahnilli iz Ljubljane ven, s sankami in s smučmi na ramah ali pa ob boku v rokli. Prav veselo so se imeli. Ostanek je gledal ledni hokej — razen tistih, ki jih je bil ali pa lastni pobudi ali pa po dolžnosti gnal »firbece« tja, kjer so bile razne smuče, včeraj se prav številne prireditve — ali pa so zavili v obe gledališči in v kino. Manjkalo ni niti takih, ki so popoldne prebili v tople zakurjenih »gostinskih obratih«, pa tudi taki so se dobili, ki so se podali na sprehod tja proti Rožniku, proti Posavju, proti Šmarni gori in proti Orlam čez Golovec. Zložnejši so se sprehodili na promenadi in pod Tivolijem, kjer je bilo prav živo, potem pa so se doma vsedli k peči in ob knjigi ali pa ob kartah preživeli dan.

Smučanje in sankanje s senčne plati

Prav čeden sport je smučanje, pa tudi sankanje, dasi je že starejšega datuma njegov izvor, ni kar tako nekaj vsakdanjega. To se zapišejo po bregu, eneg ti prši izpod nog, kar oblake delaš, sapo ti jemlje, naglica ti pordeči lica, imenitno se ti zdi, da je čudno. Enkrat gre lepo po sreči, drugič tudi, pa stojiš magari tudi še. Nekaterim se sploh nikoli ne zgodi nič neprijetnega. Drugi pa so bili menda že pri rojstvu zaznamovani za »smučarje«. Morda je dvakrat ali trikrat na smučeh, pa se mu že zlojijo, če se mu ne zloži še noga ali roka. Nesreča je izredno pridna — kakor bi imela plačano od ure, tako hiti. Tudi predvčerajšnjem in včeraj ni mirovala. Marsikomu je zabundala prav neprijetna in nevšečno pesem. Takole nam sporočajo od tam, kjer zdravijo ljudi:

Železničarjeva hči Magda Simončič iz Ljubljane, se je šla sankat, pa je padla tako nerodno, da si je poškodovala desno nogo.

Tako je napravil tudi Viktor Osojnik iz Hotiča pri Litiji. Tudi on se je na sankah zapodil po strmim bregu, pozneje pa je moral odpotovati v ljubljansko bolnišnico.

Vajenec Jugoslovanske tiskarne pa je šel, ker je bilo tako lepa, smučati. Pa je imel smolo. Zagnalo ga je, in ko se je pobral, je videl, da ima kazalec na desni roki zlomljen.

Ana Strajhar iz Ljubljane se je sankala. To sicer poblešno snežno vozilo pa jo je vrglo razse. Zlomila si je pri tem padcu desno nogo.

V Savljah je doma Ivan Kastelic, ki je smučal, pa je padel tako hudo, da si je zlomil levo nogo.

Najnovejši model

Zastopnik:

LUDOVIK ŽITNIK

Ljubljana - Kolodvorska ulica 26
Telefon 34-23

Pa še dve drugi nesreči beleži kronika naše bolnišnice.

Pri »American Motore« je v službi sedemnajstletni vajenec Danilo Podlogar. Nekaj je imel opravka pri stroju, pa ga je med delom presenetil uhajajoči plin, ki ga je omamila tako, da so ga morali prepeljati v ljubljansko bolnišnico. Dobil je rahlo zastrupljenje z nevarnim strupenim plinom. Človek mora pa dandanašnji res povsod presneto paziti, če hoče ohraniti ljubo zdravje tako, kakor ga je bil dobil.

Mlada delavčeva kćerka Marija Erban z Jezice je po nepredvidnosti vstaknila roko v stroj za desni roki. Tudi njo so poslali v ljubljansko bolnišnico. Tudi stroji in je odrezal kazalec na nišnico.

Šahovski turnir v Hastingsu

Prvi bo po vsej verjetnosti Szabo, Pirc pa četrti

Preostane le še eno kolo, in šahovski božični turnir v Hastingsu bo končan. Že takoj v prvem kolu je vzbudil veliko pozornost zaradi svoje odlične igre Madžar Szabo. In že tedaj je bilo jasno, da bo Szabo prav gotovo med tistimi, ki se bodo borili za prvo mesto. Od začetka tega turnirja pa do konca je bil ta nadarjeni Madžar v vodstvu, le za trenutek ga je v srednjih dveh kolu prehitel Landau. Svoje poročilo smo zadnjič končali pri šestem kolu. Dozdaj so znani rezultati že tudi iz sedmega in osmega kola, torej le še zadnjega ne.

V sedmem kolu je Pirc igral s Sergeantom. Že kmalu po začetnih potezah je Pirc prisilil svojega nasprotnika v obrambo in je svojo premoh obdržal do konca. Vendar se je Sergeant upiral tako trdovratno, da Pirc ni mogel izsiliti zmage že pred prekinitvijo igre. To se mu je posrečilo šele pri nadaljevanju partije. S tem je Pirc dobil nekako nadomestilo za partijo, ki jo je v prejšnjem kolu izgubil proti močnemu Szabu. Dr. Euwe je v sedmem kolu premagal Thomasa, Golombek in Landau sta remizirala, Szabo je spet po krásni igri, polni duhovitih kombinacij, porazil Tylorja, Millner-Barry in Klein pa sta svojo igro dvakrat prekinila.

Šele v osmem kolu sta se spoprijela oba najuspešnejša tekmeča za prvo mesto, Szabo in Landau.

Kriminaliteta v mariborski okolici

Maribor, 8. januarja.

Ob začetku novega leta bo časopisje objavljalo razne statistike prejšnjega leta. Ene bodo zadovoljive, druge pa za nas Slovence sramotne. Taka je tudi statistika naše kriminalitete, ki je v letošnjem letu sicer padla, pa je še vendar tako visoka, da se človek ob njej zgrozi. Kljub vsemu naporom oblasti zankrat se ni bilo mogoče kriminalitete znižati na minimum, videti pa je tudi, da imajo naše prosvetne in vzgojne organizacije še vse premalo vpliva na mladino, ki zato dorašča izven naših organizacij, brez skrbne pošolske vzgoje in izobrazbe. Krivde zato pač ni mogoče zvrčati na naše organizacije, pač pa na tiste faktore, med temi je bil tudi prejšnji režim, ki so kjerkoli so mogli, metali prosvetnim organizacijam polena in jim oteževali in celo onemogočali vzgojno delo, samo zato, da so lažje dosegali svoje nečastne politične in osebne cilje.

Po zbrani statistiki je bilo v preteklem letu na teritoriji mariborske orožniške čete, ki obsega obe mariborski glavarstvi in glavarstvi Dravograd in Slovenj Gradec, bilo vsega 2190 zločinov in pregreškov ter 4450 prestopkov, zaradi katerih je bilo prijavljenih 7048 oseb, aretiranih pa je bilo od tega 578 oseb. Med prijavljenimi osebami je bilo 625 žensk. Med zločini je bilo največ tatvin, na drugem mestu po številu primerov pa so težke telesne poškodbe, kar je za naše razmere značilno. Prepešaki duh v zvezi s poplavljanjem med moškimi svetom, zlasti med mladimi fanti, še vedno v skrajno veliki meri vlada in povzroča toliko prelivanja krvi kakor malokje drugod. Naslednja težka »bolezen« teh krajev so številni požari, ki se vrstijo skoraj noč za nočjo in uničujejo narodno premoženje. Umorov je bilo v preteklem letu 7, samoumorov pa vsega 34.

Statistika kriminalitete v navedenih okrajih torej ni razveseljiva in čaka v zvezi s tem naše oblasti, šolo in prosvetne pa mladinske organizacije še mnogo, mnogo dela. Če se bo vsem tem faktorjem posrečilo v prihodnjem letu število kriminalnih primerov znižati, bodo narodu napravili največjo uslugo in dobroto.

Take „Planine soli u Persiji“

Božična številka »Vremena« prinaša v članku »Planine soli u Persiji« prav orientalsko gorostasnost. V težnji, da bi bil članek za vsako ceno ilustriran in zato kot reportaža bolj dokumentaren, je prineslo v članku sliko, pod katero tudi piše: »Planine soli u Persiji. Kako pa ostrmiti in se razjeziti, ko zagledate, da ta slika ne predstavlja ničesar drugega kot pogled od Erjavčeve kočice na Vršču na skupino škrlatice v Rakovo in Dovkovo špico!« Taka »za vsako ceno ilustriranost« je vse graje vredna, ker je prvič nepoštena, drugič pa brezvestna, saj krasote naše domovine obeša tujim deželam! Tako daleč pa Slovenci le še nismo kakor so tile naši južni bratje!

»Slovenski dom« je edini katoliški popoldnevnik!

Filmi

Poročnik Rjepkin (Kino Union) Pri nas malo znani češki režiser Binovec se je s filmom »Poročnik Rjepkin« vpeljal tako odlično kakor doslej v Ljubljani prav gotovo še noben češki režiser. Prvi dve tretjini filma sta režirani prav zares mojstrsko: prav gotovo se tu pa tam v njegovem delu v začetku nekoliko čuti vpliv »Velike iluzije« Jeana Renoirja — pa to gre morda bolj na račun libreta. Praznin v prvih dveh tretjinah ni, tempo je nesečen in moderiran preračunano ter ekonomično. Režijske domislje so prav dobre, kontrola nad povezanostjo in sorazmerjem že ustvarjenih scen je odlična, pristno se nam tako vidi dejanje, utrip resničnega življenja razločno začutimo. Ni neprestanega odpiranja in zapiranja vrat, ni deklamacije v praznem in dramatičnem »vzdušju« njake namenjenega zavriganju pri posameznih prizorih, ki naj bi na gledalca posebe učinkovali. Zadnja tretjina filma pa je spet taka kakor v večini čeških filmov v celem: dolgočasni te in utruja, da že težko sedi — vedno kaj novega, nepotrebnega prinese, prenatrpana je z obrati, ki samo kalé dojem tedaj, ko je razplet prav za prav že jasen. Tudi nekam neorientirana je: dejanje okleva med patriotičnim zmagovalstvom in človeško dramo še od prej. Igralci so moči velikega formata. Smolykova in Borsky, pa tudi vsi manj važni so sposobni vredni interpreti. V filmu so mesta, ki zvečjo zadnjih dogodkih na Češkem — za nas resnično ganljivo.

Film bo po vsem videzu doživel lep obisk.

Spet skok v Dravo

Dravograd, 8. januarja.

Na praznik sv. Treh kraljev ob 3 popoldne je skočila z Dravskega mostu 27 letna Mici Pečnik, doma iz Ojstrice in je stanovala na Brodu v gostilni »Čas«, po domače pri Krafu. Kaj je gnalo dekleta v smrt, ni znano.

Dobrič napreduje

Dobriče, dne 9. januarja 1939.

Na delo v starem letu smo Dobričani res lahko ponosni. Kaj bi na primer dejal tujec, ki je morebiti obiskal ta kraj pred letom dni? Prav gotovo bi si mislil, da je prišel v neko drugo urejeno vas ne pa v takorekoč na pol razdrto Dobriče. Nov prosvetni dom, ki je res v ponos našo občinski dom! Ni potrebno posebej povdariti vseh javnih del, ki so se na posredovanje našega župana in g. župnika izvršila. Brez dvoma je to zasluga tuk. dobroga vodstva in zavednega prebivalstva, ki je posebno v minulem letu složno in enotno delalo in doseglo tako lep uspeh.

Ne smemo pa misliti, da je naše delo končano. Nikakor ne! Novo leto naj nam bo novo delo za izboljšanje naših občinskih cest, kar je tudi tuk. občinski odbor v novem proračunu za te ceste postavil večje vsote. Dalje si moremo le izboljšati tudi našo živinorejo: Ustanoviti si moramo Živinorejsko združenje, da nam bo mogoče nabavljati si po nižnji ceni plemensko živino. Sedanji občinski odbor je letos stavil v proračun večjo vsoto za nagrado domačin rejcem bikov.

V novem letu bomo delali z isto požrtevnovalnostjo vsestransko za napredek naše fare in blagor slehernega farana.

Koroški borci iz Celja

Celje, 6. januarja.

Krajevna organizacija Legije koroških borcev v Celju, ki je ena najmočnejših organizacij v verigi Legije, je priredila v četrtek 5. t. m. svoj prvi družinski večer, in sicer v prostorih hotela Evrope. Družabnemu večeru je prisostvovala množica bivših severnih borcev ter so prireditve počeštili s svojim obiskom tudi ugledni predstavniki javnih oblasti. Omeniti je predvsem komandanta 39. pešpolka g. polkovnika Mihajloviča, okrajnega načelnika dr. Zobca, celjskega opata g. Juraka, predsednika upravnega sodišča dr. Likarja, celjskega župana Alojzija Miheliča, narodnega poslanca prof. Bitenca, odvetnika dr. Gorčičana ter druge ugledne osebnosti.

Družabni večer je otvoril kapetan v pokloju Matej Arnejc, ki je zastopal zadržanega predsednika krajevne organizacije, ki je v imenu krajevne organizacije pozdravil ugledne predstavnike ter zastopnike glavnega odbora Legije, tovariša podpredsednika Marušiča ter zastopnika krajevne organizacije ljubljanske tov. tajnika Moharja. V lepem govoru je razložil pomen in namen tega družabnega večera, ki naj pokaže, da se bivši severni borci še vedno trudijo z resnim delom služiti svoji domovini, od katere pričakujejo, da jim po dvajsetih letih podeli zaslužen priznanje.

Po govoru kapetana Arnejca se je razvila prijetna domača zabava, ki je trajala pozno v noč.

„Boltežar“ v škafu krvi

Kamnik, 10. jan.

Stare navade in šege se v naših krajih ne pojavljajo več v takem obsegu, kot nekdanj. Običaj je, da za novo leto do sv. Treh kraljev hodijo po hišah kolektivni voščili srečno novo leto. Običaj se tako, da bi čim bolj predstavljali sv. Tri kralje. Tudi letos se je pojavilo več takšnih skupin, ki so romale od hiše do hiše. Skupina teh mladih kolektivov se je odpravila proti Mekinjam, ki je že nekako v mraku prispela v neko hišo. Ko so prišli v vežo, je bilo že precej temno in zato ni nihče opazil, da je stopnišče, ki vodi navzdol v klet, odprto.

Ravno so se pripravili, da zapojejo naučeno nabožno pesem o sv. Treh kraljih, kar je zmanjkalo Boltežarju tak. Zdrnil je po stopnišču navzdol in padel v škaf, kjer je imela gospodinja pripravljeno zmes za krvave klobase. Ko se je izlekel iz tega neprijetnega položaja in prišel za tovaršema v sobo, je videl, da je krvav. Začel je neutolajljivo jokati in se tipati povsod, da bi našel zvečajo rano, iz katere tako strašno krvavi. Šele po daljšem času so ga potolžili in mu dopovedali, da ni prav nič ranjen, pač pa da se je le namazal s krvjo v škafu, v katerem se je nepričakovano znašel.

Dogodek bo gotovo mlademu »Boltežarju« ostal v neizbrisnem spominu.

Razpisani mesti banovinskih cestarjev

Na osnovi § 31. zakona o banki upravi razpisujem pri okrajnem cestnem odboru v Logatcu dve službeni mesti banovinskih cestarjev, in sicer:

1. Na banovinski cesti 1/12 Zlebič—Sodražica—Bloška polica v odseku od km 19.500 do km 22.500 in banovinski cesti II/159 Nova ves—Lahovo od km 0.000 do km 2.407.

2. Na banovinski cesti II/158 Pudob—Varuh—drž. meja od km 5.500 do km 12.956.

Prosilci za ta mesta morajo izpolnjevati pogoje in čl. 2 uredb o službenih razmerjih drž. cestarjev in njih prejemkih in ne smejo biti mlajši od 23 in starejši od 30 let.

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Že ob rani jutranji zori so don Luisa prebudili razgrajajoči nosači z drugega konca trga, ki so odpravljali prtijago gospoda Nolteja. Zajtrk je bil dokaj skromen, kosilo priskutno, nepričakovano srečanje z Antonijem popoldne pa kakor nalašč za združbo.

Drugi večer svojega bivanja v Livornu je sedel don Luis v svoji zamazani sobi. Na zvonec je klical krčmarja.

»Gospod,« je dejal, ko je stopil mož v sobo in se brez dovoljenja vsedel tja zraven — spet nov znak propada, si je mislil don Luis, »gospod, mar vi imenujete to večerjo? Olje smrdi, vino je kislo,« naštevanje je trajalo dve minuti, »vse osebe so sami pohabljeni in postelja je menda res še od Prokrusta sem.«

»Še nihče se ni pritožil, da bi ga bil kdo drugi ogrizel razen bolh,« je dejal malomarno krčmar. »Lahko vam rečem, meščan...«

»Meščan?« je zavpil don Luis. »Kakšen meščan? Ali ne veste, da se tako več ne reče, niti v Parizu ne?« (Pred dvajsetimi leti bi ga bil dal za to grdo nesramnost preteptati.) »Vi gotovo mislite, da morajo biti i vaši dobrotniki še prav posebno hvaležni, če jih bičate in devate na natezalnico? Sveti Caharija in Bellerophon...«

Čez kake četrte ure ni imel krčmar nobenega izgovora več, takšne mu je povedal don Luis. Nazadnje, ko je videl, da je čisto razorožen, je začel kakor osramočen in s solzami v očeh razlagati svojo revščino. Don Luis je milostno pokusil staro grško vino, ki so ga njemu v okrepčilo prinesli še kot zadnji ostanek Lanzonettijeve zaloge.

»Ti časi, dragi gospod,« je nadaljeval krčmar, malce pokajal in pljunil v robec, »ti nesrečni časi so krivi tega, da imate zdaj pred seboj tako siromašno večerjo, tu, kjer je bil nekoč sedež visoke kuharske ometnosti. Ko sem se poročil, je moja žena imela res vsega na razpolago. Vse, prav vse pa smo žrtvovali v to, da smo si kupili ta hotel, ko se je stari Lanzonetti sklenil umakniti. Obljubil mi je, da me bo v letu dni vpeljal v posel. Toda, ni mogel prenesti tega, da bi tujec brskal po njegovi hiši. Umrl je tri mesece po mojem prihodu — in, ne boste verjeli, gospod — nesramni zavistnež je svojo slovito kuharsko knjigo odnesel s seboj v grob. Na njegovih prsih leži pokopana. Moj posej gre od tedaj navzdol — kako naj bi tudi drugače moglo biti. Noben človek več ne potuje. Maja žena je odšla z nekim avstrijskim huzarjem proti Dunaju in dalje. Samo še dve stari ženski sta mi ostali, ki pospravljata sobe

in kuhata. Povejte mi, gospod, vi sami, kaj naj storim.«

»Upam, da bo kmalu mir,« je dejal don Luis, nehote kar z nekim sočutjem. »Vaš posej bo že še spet prišel v tek.«

Gotove podrobnosti tega opisa vprašanje revščine so ga ganile. Čutil je potrebo, da pokaže vsaj nekoliko svoje simpatije. Prijazneje je odsvolil moža, ko je odhajal iz sobe, kakor pa je ta pričakoval.

Da, da, si je mislil don Luis, on in jaz sva v zadnjih dveh desetletjih doživela stvari, kakršne doživlja redkokdo. Ko sva bila rojena, je bil svet boljši. Dandanes odhajajo žene gostilničarjev — in seveda tudi drugih — hm — s huzarji, in leta tisoč osem sto ena, tri in dvajsetega junija, se je nenadoma pojavil izrodek moje vdane soproge. Vihtel je s pestmi.

»Antonijo! Postavo ima po očetu. Ali naj ga enostavno prepuštam usodi? He? Bržkone grehi očetov še vedno... Toda, morda bi ga mogel z vso svojo opreznostjo le nekoliko vplivati na potek dogodkov. Človek ne sme nikdar dovoliti, da ga dogodki potegnajo za seboj. Prilika bo že še prišla.«

Zvnil je spet kozarec vina. Bežne senice so obkrožile okroglo steklo plamenice, ki je stala na mizi. Don Luis se je zdelo, da njegove, že nekoliko težke in mrke oči vidijo kroge, ki jih je plamenica zibala po stenah. A njegova domišljija je imela pri tem precej besede. Vselej, kadar se je tako počutil, kakor danes, je bilo zanj kot nekako olajšanje, če je kaj zapisal v svoje salijano- nesto knjigo.

»Nevoja je največji sovražnik epigramov,« je zapisal. Roka se mu je narahlo tresla — nato pa je nadaljeval: »Tri stvari so, ki ne morejo vzbuditi domišljije: noseča ženska, pametna vera in nezadržana juha.«

Morda najemam preveč iz svoje lastne skušnje, je pomislil, toda juha je bila danes zvečer res čisto brez okusa. Zakaj naj bi bilo vse osebno? Spet je pomislil pero.

Ljudje trdijo, da lahko govorijo o svojih doživljajih brez strasti in se poslužujejo splošno uveljavljenih izrazov. Toda, komaj naredi možki kako opazko na račun pomisleka vrednega razširjanja mazašiva, že misli žena na to, koliko je dolžan svojem zdravniku. In od desetih primerov ima žena v devetih prav. Ravno desetemu možu pa, resničnemu filozofu, hoče prav za prav dokazati, da je norec. Vse druge spregleda. Kako namreč pride od tega, da se ženske tako redkokdaj ali pa sploh ne ukvarjajo s pesništvo, ki obstoji v tem, da stvarjem ne daje njihovih pravih imen, pač pa če le mogoče kakšne druge? Pa je vzrok za to: V svojih pesmih ima pesnik v mislih ženske in govori pri tem o čisto drugih stvareh, to pa smatrajo ženske za nekaj, s čemer se da lepo preganjati čas.«

To je preveč dolgo, je pomislil don Luis. Truden sem, moje misli pa so danes čisto navadne. Res, imel sem že lepše večere. Samo pogled. Listal je po knjigi nazaj in preletaval strani.

»Mladinska vzgoja.«

Mladeniče je treba toliko časa pustiti v samostanu, dokler niso dovolj stari, da se jih obsodi na galejo življenja. Dekleta... vrag naj jih vzame! Preskočil je kar cel šop listov tako, da bi bil kmalu prelomil hrbet knjige na dvoje. Pisava, na katero je zdaj naletel, je bila krepkejša kot prejšnja. Roka se mu ni tresla, ko je pisal tole:

»Kadar sta niti dveh življenj tesno zavozljani, pa najsi v bodočnosti še tako vlečeta narazen ali se celo tepeta med seboj, bi bilo vendar le treba poklicati slepo ženo s škarijami, da bi razvozljala ta vozec.«

Odložil je peresnik, se naslonil nazaj in zatopil v misli. Bil je v taknem položaju, v katerem je telo prešibko, da bi se spravilo k pisanju, duh pa je nemirno stikal dalje, vedno za novim, računal je in ustvarjal velike meglene blodnje. Sestavljal je stavke in odstavke govorov, samega sebe opazoval, s samim seboj govoril o vsem, kar se je dogajalo pod krovom njegove stare hiše. — »Kaj počenja postajati pod lasuljo sem pa tja res že precej revno, mu je dejal glas, kakor da bi se bil izvil nekje iz pritajene groze.«

»Kakšen smisel ima vendar razglabljanje o tem,« se je zastislal nek drug glas.

»Sploh, kakšen smisel ima razmišljanje o tem?«, tako se mu je zdelo, da mu vpije vsa družba hkrati. Nato mu je zaspešetal spet en sam glas, kot kri v ušesih tistega, ki posluša:

»Kakšno svečo pa držiš tu v roki in kakšni metulji letajo okoli nje — to je v resnici planet Saturn.«

»In, ali ne bi bilo najbolje ta Saturn vpihniti in iti spat — biti v temnem prostoru — in privoščiti počitka trudnim očem?«

»V temnem prostoru? Da! S holandsko grofijo, ki si jo bil nekoč srečal na svojem potovanju v Besançon.«

»Danes popoldne je bil tu.«

»Se ničesar nismo sklenili, kaj naj se z njim zgodi. Kaj pa naj bi se tu zgodilo?«

»Ne misli nanj. Umakni se v svojo lastno hišo. Ona je še vedno tu. Se še spominja, kako si Marijo takrat, ko si jo prvič videl, vprašal, kaj počenja tu. — In kako se je tedaj prav tako nasmešnila. Ne bo dolgo več, ko bo samo tvoja postelja še ostala...«

»Nehaj, pomisli — na kaj?«

»Kako neudobna je ta postelja tu. Kako je stara hiša propadla.«

»Da, kot Evropa, kot Versailles, je vsa življenjska umetnost pozabljena. Evropski Zahod ne bo nikdar več videl kaj podobnega.«

Gradnja moderne sušilnice v Medlogu

Irak Marjan 1:05.3, Karen Tone 1:05.4. Prognosticirano je bila krajša.

Mednarodna razstava, kakršne še ni bilo

Tudi Jugoslavija bo zastopana le v skupnem „Paviljonu miru“

Ne smemo misliti, da so razne države začele prirediti svetovne razstave šele v zadnjih letih. Razstave mednarodnega značaja, čeprav ne takšne, kot jih vidimo dandanašnji zdaj tu zdaj tam, so prirejali že starodavni narodi. Zasedujemo jih lahko nazaj tja do stare egipčanske dobe. — V Egiptu so se sestajali fenicijski, arabski in asirski trgovci ter razkazovali svoje najraznovrstnejše blago. Tedanji časi so bili pa takšni, da potovanje iz kraja v kraj ni bilo posebno varno. Zato so bili trgovci, ki so potovali na razna tuja tržišča, v neprestanem strahu, kdaj jih bodo med potjo napadli roparji in jim odnesli blago, nje pa pobili. Kadar so se tuji trgovci namenili, da se udeležijo te ali one razstave kje v tujini, so vselej prosili prej za zaščito pri bogu trgovcev. Razbojnik pa so se baje bali, da se ne bi zamerili temu bogu in si nakopali njegove jeze.

Čedalje bolj obiskovane in po razstavljenem blagu tudi čedalje bolj zanimive pa so postale mednarodne razstave v srednjem veku. Takšne razstave so bile v prvi vrsti v Franciji, Italiji in Nemčiji. Nanje so prihajali trgovci iz vsega do tedaj znanega sveta. Iz Rusije so trgovci prinašali raznovrstno krzno, z Vzhoda razne dišave, iz Flandrije in Anglije sukno in iz Nemčije platno. V baročni dobi so bile podobne razstave, kakršne poznamo danes, v zvezi z likovno umetnostjo. Prve so bile prirejane v Italiji, v Rimu. Za časa francoskega kralja Ludovika XIV. pa so jih začeli prirejati tudi že na Francoskem.

Kakšne so prav za prav priprave za dozdaj vsekakor največjo razstavo, ki bo letos v New Yorku, vedo gotovo najbolje povedati tisti, ki so se v zadnjem času pripeljali v Ameriko in si vse priprave lahko na lastne oči ogledali. Že prvi vtis teh potnikov je bil,

da se New York pripravlja na nekaj velikega

Povsod vise ogromni lepaki, ki vabijo na svetovno razstavo prihodnjega leta. Na tisoče in tisoče umetnikov iz vseh krajev sveta je tekmovalo, kdo bo naredil lepši osnutek za ta plakat, ki naj bi obenem predstavljal znak za to razstavo. Nagrado je dobil osnutek, ki kaže veliko raketo, katera pada na zemeljsko kroglo ravno na kraju, kjer stoji mesto New York. Krogla ima premer 60 m in visi 18 nadstropij visoko nad zemljo. Zdi se, kakor da jo nosi megla, ki se dviga iz številnih vodometov. Kdor opazuje velikansko kroglo v oblakih, se mu zdi, kakor da se ta krogla v resnici vrti, čisto počasi, skoraj neopazno. Ta simbol stoji v središču kraja, kjer bo newyorška razstava. Preden bo razstava odprta, bo preskrbljeno tudi vse potrebno, da se bodo mogli domačini in tujei iz najoddaljenejših krajev čimprej pripeljati na razstavišče.

Deset mili onov nanovo zasajenih dreves

Kraj, kjer bo razstava, predstavlja mesto zase. Tam je posebno, nalašč za to priliko zgrajeno letališče, veliko umetno jezero, tam so veli-

kanski parki, ki so jih nasadili šele pred kratkim. Z vseh krajev sveta so prinesli v New York najraznovrstnejša drevesa — nič manj kot deset milijonov jih je bilo treba — za parke in drevo-rede. Posebno velik prostor je namenjen za avtomobile, ki jih bo istočasno na njem lahko do 700 tisoč. Jasno je, da je bil tudi boj za ta prostor precej hud. Dobil pa ga je v najem bivši newyorški župan. Glavni ravnatelj razstave mu je naredil to uslugo kot nekako protiuslugo, ker je ta prejšnji župan, ko je bil še na oblasti, sedanjega glavnega ravnatelja razstave postavil za šefa newyorške policije.

Diana, simbol Industrijske prestolnice novega sveta

Razstava bo tako obsežna, da si človek gotovo ne bi vsega mogel ogledati, ne da bi se na njej izgubil. Zato bo razstavišče razdeljeno na razne pasove, od katerih bo vsak prikazoval uspehe, ki so bili doseženi na enem izmed številnih polj sodobnega človekovega udejstvovanja. Od polkrožnega prostora v sredini se bodo ti pasovi vlekli na vse strani, med njimi pa bodo speljane ceste kot žarki iz sonca. Organizatorji te razstave se prizadevajo, kako bi najraznovrstnejše predmete obiskovalcem predstavili tako, da bodo čimbolj razumljivi. Obiskovalec naj bi spoznal najvažnejše činitelje sodobne civilizacije, prometna sredstva, razne druge proizvode, administracijo, zdravstvo, vzgojo, umetnost in verstva. Tako bodo na primer v oddelku za proizvodnjo prikazovali najbolj nazorno, kako more delo človeških rok in človekovo orodje povečati proizvodnjo, obenem pa povečati ceno izdelkom tako, da bi sodobni človek mogel živeti mnogo bolj udobno in uživati dosti večje blagostanje, kakor pa je v preteklosti na primer mogel živeti sam kralj. Na delavca nihče več ne pritiska, nič več ni navaden suženj, ki ga gospodar izkorišča po svoji mili volji. S tem pa mu je dana možnost, da obogati vedno bolj svoj razum in dušo. Na veliki zgradbi uprave te svetovne razstave, ob vhodu na razstavišče, stoji krasen kip ženske, ki pozdravlja obiskovalce razstave. Ta ženski kip predstavlja boginjo lova in vsega novega, Diana. To je simbol industrijske prestolnice novega sveta.

Kaj bo vse na razstavi

Skoraj ni mogoče vsega naštet, kar bo razkazovala ta newyorška razstava. Vse vrste industrije, obrti, kmetijstva, tehnike, nešteto izumov, vse, kar je sploh mogoče razstaviti. Manjkalo pa seveda tudi ne bo veselilnih prostorov, zabavišč. Tu so zgrajeni posebni paviljoni, v katerih bodo lahko prišli na svoj račun najraznovrstnejši igralci, dalje paviljoni za umetno drsanje, za vsakovrstno glasbo, za narodno blago in čisto poseben paviljon za otroke, zgrajen v živahnem najmodernejšem slogu, polnem fantazije. V njem otroci ne bodo našli samo vsega, s čimer bi se mogli zabavati, pač pa tudi nešteto stvari, ki bi mogle nanje vplivati vzgojno in kulturno. Tu bodo posebni otroški orkestri, in mala gledališča, trgovine izključno z otroškimi potrebščinami. Otroci

Zimski ptič.

bodo dobili tu vtis, kakor da so nekje čisto v svojem svetu, ustvarjenem le zanje. Starši jih bodo lahko mirne duše pustili tu in si ogledali ostale paviljone, ki zanimajo odrasle. Na zabavišču bodo v nekem oddelku prikazovali tudi, kako nastaja film v Hollywoodu, in najraznovrstnejše panoge športa.

Zelo pisan bo tudi glasbeni program na tej svetovni razstavi. Peli bodo opere, na sporedu bodo simfonije, zborovsko petje, cerkvena glasba in drugo. Vrstili se bodo z glasbenimi prireditelji filharmonija iz Philadelphije, simfonični orkester iz Bostona in člani newyorške opere. Izvajali bodo med drugimi deli tudi nekatere Wagnerjeve skladbe, najslavnejše baletne, kar jih poznajo v Ameriki in tudi v Evropi ter komedije in drame iz vsega sveta, vsak bo tu lahko poslušal ali gledal vsaj eno delo iz svoje domovine in bo lahko primerjal, kako ga vzpirajo tu na svetovni razstavi in kako doma.

54 narodov se je že prijavilo

Udeležba na tej razstavi bo prav gotovo velika, kakor doslej še ni bila nikjer na nobeni drugi razstavi. Za to govori tudi dejstvo, da se je že dozdaj prijavilo 54 narodnosti. Po veliki večini imajo ti narodi na razstavišče svoje lastne paviljone, za vse druge, namreč za vse tiste, ki nimajo na razpolago toliko sredstev, da bi zgradili svoj paviljon, ali pa tega nočejo zgraditi, čeprav bi ga lahko, je postavljen poseben skupen paviljon, ki nosi ime »paviljon miru«. V njem bodo zastopani vsi narodi. In v tem paviljonu je prihranjen tudi za Jugoslavijo svoj prostor. Da bo na newyorški razstavi sodelovala tudi Jugoslavija, tega so se morda najbolj razveselili tudi naši izseljenci v Ameriki, posebno pa še tisti, ki so toliko premožni, da se bodo popeljali iz krajev svoje nove domovine v New York, kjer bodo lahko med nešteti drugimi narodi videli tudi to, kar premore Jugoslavija. Gotovo ne bi bilo napačno, če bi na takšni razstavi, kakršna bo newyorška, nastopil tudi kak naš odličen pevski zbor, saj bi že gotovo precej uspeha in bi s tem morda še bolj razširil sloves naše domovine pred mednarodnim svetom, kakor pa s kakšno drugo stvarjo. Toda pri nas se takšna stvar težko uresniči, ker nas tišče druge stvari. Sicer pa to morda ne bi bilo nič težje izpeljati, kakor pa je bilo težko doseči, da so šli jugoslovanski nogometaši brcat žogo v Južno Ameriko.

Razstava bo prinesla en bilijon dolarjev

Pa še neka druga razlika je med to newyorško razstavo in med razstavami, ki so bile zadnja leta prirejane v Evropi. V Evropi, posebno v Franciji, Nemčiji, Belgiji in v Angliji takšne razstave podpira s precejšnjimi zneski tudi država.

V Ameriki tega ni. Newyorška razstava je čisto »samostojna«. Niti ni dobila kakšne podpore od vlade, niti ni država pomagala količkar pri njeni organizaciji in pripravi. Razstava bo imela devet milijard dolarjev stroškov. Treba je bilo ta denar nekje dobiti, treba pa ga bo seveda tudi vrniti, ker ga ni mogoče izkopati iz tal ali dobiti kje zastonj. Uprava razstave je zato izdala posebne bone, ki so jih razni ameriški premožni ljudje baje kaj pridno kupovali. Sicer pa ameriški bogataši, ki so kupili bone, niso vrgli tega denarja proč. Obrestoval se jim bo po 4 odstotke, in bodo svoj denar z obrestmi vred dobili nazaj 1. 1941. Izplačali ga jim bodo iz dohodkov razstave. Prav dosti se ne boje, da bi bilo teh dohodkov premalo za izplačilo izposojenega denarja, kajti na to razstavo bodo gotovo nabrali precej vstopnine, poleg tega pa dobili tudi ogromno denarja od tistih, ki so si najeli razne prostore na razstavišču in okolici. Že zdaj računajo, da bodo skupni dohodki razstave znašali okoli enega bilijona dolarjev. Da, dolarjev!

Radio

Programi Radio Ljubljana

Ponedeljek, 9. jan.: 12 Šrnel Škerjanček — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Iz daljnih dežel (plošče) — 14 Napovedi — 18 Zdravstvena ura: dr. B. Magajna — 18.20 Valčki (plošče) — 18.40 Iz slovenske glasbene zgodovine (g. dr. Jos. Cerin) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Zanimivosti — 20 Koncert Radij. orkestra — 21.10 Ljubljanski godalni kvartet — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Koncert lahke glasbe. Sodelujeta g. Mirko Premelj in Rad. orkester. Torek, 10. jan.: 11 Soliska ura: Januar doma in v prirodi, dialog (vodi g. Miroslav Zor) — 12 Virtuoz (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Opoldanski koncert Radij. orkestra — 14 Napovedi — 16 Vsakemu svoje (plošče) — 18.40 Odnos svetega do dobrega (g. Fr. Terseglav) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Vesela tedenska kronika — 20 Klavirski koncert bolgarske glasbe — 20.45 Koncert Radij. orkestra — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Prenos lahke glasbe iz restavracije »Emona«.

Drugi programi

Ponedeljek, 9. januarja: Belgrad: 20 Gledališki prenos — Zagreb: 20 Komorni trio, 20.15 Pevski koncert, 20.45 Trio, 21.30 Zbor — Praga: 19.45 Orkestralni koncert — Varšava: 19 Zabavni koncert, 22 Simfonični koncert — Sofija: 19 Vokalni koncert, 19.30 Beethovenova sonata, 20.10 Orkestralni koncert — Budimpešta: 19.30 Opera, 22.45 Jazz — Trst-Milan: 17.15 Plesna gl. — 21 Igra, 21.35 Trio — Rim-Bar: 21 Simfonični koncert — Dunaj: 19.15 Narodne balade, 20.10 Slovenska gl. — 21 Igra — Lipek: 20.10 Beethovenova IX. simfonia — Köln: 20.10 Narodne pesmi — Monakovo: 19.15 Plesni večer — Strasbourg: 20.30 Gledališki prenos iz Pariza. Torek, 10. jan.: Belgrad: 20 Gledališki prenos, 20.30 Komorna glasba, 21.45 Salon. orkester, 22.15 Ples. glasba — Zagreb: 20 Opera — Praga: 19.50 Igra, 21.10 Nar. glasba — Sofija: 19 Ork. koncert, 19.30 Beethovenov ciklus, 20 Pevski koncert, 20.55 Ruske romane — Varšava: 19 Zab. glasba, 21 Simf. koncert, 22.15 Plesna glasba — Budimpešta: 20 Igra, 20.45 Cig. orkester, 22 Ork. koncert, 23.10 Jazz — Trst-Milan: 17.15 Planino, 21 Verdijeva opera »Ples v maskah« — Rim-Bar: 21 Igra, 22.20 Komorna glasba — Dunaj: 20.10 Koncert po željah, 21.00 Haydnov ciklus — Bratislava: 20.10 Strausove melodije — Köln: 20.10 Plesna glasba —

Nemški metalec bomb.

Pri bataljonu so imeli »slavo«, in v načrtu je bilo med drugim tudi, da bodo pekli vola. V polkovnem povelju je stalo: »Ob devetih mora biti bataljon pripravljen ob sarkem mostu, ko pride gospod polkovnik, bomo vola zaklali in spekli.«

Norman Raily Raine:

JUNAŠTVA ROBINA HOODA

ZGODOVINSKI ROMAN S SLIKAMI

Vojaki poznajo to otročje prijetno veselje in zabavo, saj so taki pogovori njihove najljubše ure. Vsi so zdaj v hipu umolkli, se stisnili in se zagledali v poveljnika. Vsak bi bil rad ujel tudi njegovo najneznatnejšo besedico.

»Fantje! Sir Guy se vrača iz Kenneworth Castle! Davke vozi s seboj, vso boro, ki je bil izmolzel iz naših ubogih rojakov z grožnjami, s pretepanjem in z mukami!«

»Kdaj pa bo stopil v Sherwoodski gozd?« vpraša Ivan Malček. Boja se mu je hotelo. Odkar je bil stopil med Robinove ljudi, ga kar ni strelpo. Mir se je temu bojevitemu možaku zdel samo za praviljanje ljubega časa in nepotrebno le-nuharjenje.

»Mar jutri?« se oglasi nekdo drugi.

»Jutri, da! Jutri pride! Jutri vam bom napravil slovesnost o kateri sem vam bil že dolgo časa govoril! Naprej, možje!«

»Kaj že gre?«

»Se ne, pa bo prišel! Ali je vse pripravljeno?« je vprašal Robin Hood in neutegoma prijel za del. Siru Guyju je treba napraviti, kar se le da lep sprejem; saj sta v njegovem spremstvu tudi notirghamski sodnik in — prelepa lady Marian! Slavnemu biruči saksonske uboge gmejne, ki kot bojne dihe vleče s seboj domov k svojemu dragemu princu naropano saksonsko revščino, sta se ta dva brez sramu pridružila! Oh, kako imenitno

bo to čedno družčino pričakala Robinova gozdna družba!

Vso nač, pa še do rane zore drugega dne, so teklo priprave za slovesni trenutek. Pasti so nastavliali in zanke, v katere bodo ujeli sira Guyja Gisbournskega in njegovo odlično spremstvo. Nihče iz te zasede ne sme živ uiti! Vse morajo ujeti, pa paziti, da nikogar pri tem ne ubijejo — razen v zadnji sili seveda. Tako je bil ukazal Robin Hood. Ves plen mora seveda tudi ostati v njihovih rokah. Noben voz se ne sme izmuzniti iz te zasede. Možaki so delali vso noč z neverjetno pridnostjo. Dolga drevesa so podirali, sekali grmovje, odvijali srebro z debel in ga vlačili na kup, urejali in privezavali so, kopali in zasipali, da bi bilo še o pravem času vse pripravljeno. Prepričani so bili, da kateri je sir Guy moral na vsak način kreniti. Moral je iti s svojim spremstvom in s plenom prav po tej in po nobeni drugi poti. Kakor temne, grozanske kače so visele srebotne ovijalke, ki so bile privezane na spodnje pa-tike na najvišje veje. Nato so nanosili večje in dražje ter te ovijalke lepo prekrili, da nihče v spredu ne bi slutil ničesar sumljivega. Zdelo se je, da se težke veje povsem Robinovi povešajo k tlom — tako lepo so Robinovi ljudje opravili svoje delo. Proti jutru pa je Robin Hood vsakemu svojemu človeku odkazal posebno mesto na drevesih. Razen tega je

posebna skupina ostala še pri Robinu Hoodu, ki se je šel zadnji skrit, ker je moral do kraja izdati vojaško premisljene ukrepe in ukaze. Much je bil za strazarja. Sedel je najbolj spredaj na visokem drevesu, s katerega je imel najširši razgled na vse strani. Priselil se je čisto k drevesu — z vsem telesom se je pritisnil k deblu. Okobalil je deblo prav tako kakor takrat, ko je v kraljevskem gozdu prežal na jelena.

Začelo se je svitati. Pomalem se je dani. Za napad je bilo vse že pripravljeno do zadnje podrobnosti. Le počasi so se premikale ure in minute možem, ki so čakali sira Guyja Gisbournskega. Sir Guy je previdno in počasi jahal pred četo svojih roparjev in plenilcev. Dobro se je zavedal, da je v Sherwoodskem gozdu in da sovražnik lahko preži nanj od vseh strani, morda prav od tam, odkoder se človek najmanj nadeja. Jezdil je na levi, Nottinghamski sodnik pa na desni plati ob lady Marian, ki je nepremično — kakor kip sedela na svojem konju ter brez besed gledala predse. Sam Bog vedi, kakšne misli so ji ta čas rojile po lepi glavi! Morda si je v dnu duše želela, da bi jih napadel Robin Hood, jih vse skupaj ujel in morda celo odstranil tega neznosnega sira Guyja, s katerim mora biti prijazna in ljubezniva, ker tako zahteva in ukazuje njen varuh. Morda ji je pred oči hodila živa slika njenih dekliških sanj, Robin Hood, ki se ji je bil one noči tako neizbrisno vtisnil v spomin, da ga ni mogla več pozabiti? Morda se je že gledala v mislih v njegovem naročju, čutila na svojih ustih njegove vroče poljube, drhteti v njegovem krepkem objemu? Kdo ve, kaj vse takole premišljuje

male dekliške glavice, kadar so prepričane samim sebi?

»Pošljite več vojakov naprej! To je Sherwood. Robin pa je... Robin pa je...« tod doma! Morda pa preži na nas!

»Mar se bojite?« vpraša lady Marian sira Guyja, pa ga pri tem niti ne pogleda. Kako je bilo všeč, da ga je s tem vprašanjem mogla ponižati, saj ji je bil v duši tako zopr in odvraten!

»Jaz? Veste, da ne! Toda prav v tem kraju je Robin Hood najbolj predrzen in nesramen! Zato moramo biti kar se da opreznii!« se je branil sir Guy jasnega in

po vsem videzu zakrkljivega vprašanja. »Pa ga bomo že ukrotili, njega in njegove bomo pobesili! Sicer si pa uskoki in razbojnik! Itak ne upajo napasti vojske! Za tak dejanja jim manjka korajžje!«

»Kako praviš, kaj res? Zdi se mi, da se spominjam...« prične Nottinghamski sodnik, sir Guy pa ga prekine z besedami:

»On napada iz zasede manjše čete, nas pa si ne bo upal!«

In Guyjeva zapoved je bila izpolnjena. Vojaki so se razdelili v dve skupini. Prednja je zavzela svoje mesto.

(Foto: Warner Bros.)

Jezdil je na levi, Nottinghamski sodnik pa na desni strani lady Marian...